

Lect. univ. dr. MIHAELA LUȚAȘ

***FACTORI LIMITATIVI AI INTEGRĂRII ECONOMICE A ROMÂNIEI ÎN
UNIUNEA EUROPEANĂ***

Evoluțiile în plan economic care au marcat perioada de timp care s-a scurs de la semnarea Acordului de Asociere a României la Uniunea Europeană și până în prezent au scos în evidență o serie de dificultăți care limitează, în timp și spațiu, capacitatea atingerii scopului propus: integrarea României în spațiul integrat vest-european.

Ele trebuiesc căutate atât în planul evenimentelor interne, cu preponderență politice și sociale dar și economice care și-au pus amprenta asupra demersurilor privind asocierea și integrarea României în Uniune, dar și în modificările intervenite în mediul economic european și mondial în ultima perioadă.

Din categoria factorilor interni, consider că se detașează prin complexitate, efecte, intensitate și mod de acțiune următorii:

1) O percepere greșită a importanței poziției geostrategice pentru atragerea investitorilor străini. Investitorii nu sunt atrași de poziții strategice din punct de vedere geopolitic, ci de posibilitatea de câștig, dată de un sistem legislativ permisiv, de existența infrastructurii adecvate, de securitatea investițiilor și a profiturilor obținute de pe urma lor, de existența unui mediu economic și politic stabil.

Supralicitarea poziției de factor favorizant în atragerea investițiilor străine a poziției geostrategice a condus la neglijarea într-o oarecare măsură a dezvoltării arsenalului real de atragere a investitorilor străini.

Aceași poziție a fost adoptată și atunci când s-au scos în evidență factorii favorizanți ai integrării în Uniunea Europeană, considerându-se că apropierea geografică de statele membre ale fostei Uniuni Sovietice și apropierea de butoiul cu pulbere numit Balcani constituie unul din atu-urile României în cursa pentru integrare. Cu toate acestea, după cum se știe, României i-a fost refuzată temporar acceptarea în N.A.T.O. și începerea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană.

2) Piața este una de mici dimensiuni atât din punct de vedere spațial, cât și a puterii de cumpărare. Din acest considerent, produsele Uniunii Europene se adresează

unei categorii restrânse a populației, care are capacitatea de a achita prețurile cerute.

Amplul proces de reorganizare și restructurare care se preconizează a avea loc va genera, cel puțin într-o primă etapă, creșterea numărului de șomeri și ca atare, scăderea cererii pentru bunurile de consum atât din producția internă cât și a celor provenind din import.

3) Deprecierea continuă a monedei naționale, cu efectele cunoscute de descurajare a importurilor, a contribuit la scăderea cererii pentru importul bunurilor destinate consumului direct, determinând implicit și o reducere a ritmului de creștere a fluxurilor comerciale dintre cele două părți.

În același timp, efectul de stimulare a exporturilor a fost nesemnificativ, atâta vreme cât exporturile românești au de trecut un număr important de bariere în accesul pe piața Uniunii, dintre care de departe cea mai serioasă și mai importantă este calitatea slabă care le face necompetitive.

4) Dotarea cu factori este corespunzătoare pentru cei de bază, dar nu și pentru factorii intangibili; funcționarea administrației publice, cunoașterea și respectarea legilor, aplicarea unor metode moderne de organizare și conducere a afacerilor.

5) Aflată, în perioada postbelică în mare parte sub sfera de influență a blocului sovietic, România și-a construit industria și întreprinderile fără a parcurge integral decât una din etapele revoluționării proceselor de fabricație cunoscute de țările dezvoltate: cea a reorganizării fluxului de fabricație trecându-se de la producția ”bucată cu bucată” la producția de serie mare. Etapele parcurse de economiile dezvoltate, în speță de cele ale Uniunii Europene, dar neparcurse de România, cum ar fi cea a reorientării fabricației către o gamă largă de modele pentru diferite piețe de desfacere cu ajutorul standardizării și tipizării sau cea dezvoltată de producătorii japonezi la începutul anilor '70 având la bază automatizarea și utilizarea sistemelor flexibile de fabricație, în condițiile în care fiecare etapă a înglobat avantajele etapelor anterioare, ridică o serie de piedici legate de alinierea produselor românești la standardele occidentale.

6) Piața Uniunii Europene reprezintă o mixtură între piața de tip oligopol și cea a concurenței monopoliste, în care firmele de mici dimensiuni sunt primitoare de preț, în sensul că pot vinde, teoretic, orice cantitate pot produce, dar la un nivel al prețului impus de firmele de mari dimensiuni care datorită economiilor la scară își pot fixa un preț de

desfacere care egalizează costul marginal.

Pe această piață, firmele românești, prin puterea de piață redusă pe care o dețin, sunt încadrate în categoria firmelor mici și mijlocii, deci sunt primitoare de preț. Firmele românești mari, care încă mai există, nu sunt competitive pe plan internațional sau regional deoarece, în marea lor majoritate sunt mari consumatoare de energie și utilizează tehnologii învechite, metode de management și scheme de producție depășite, ca atare nu se numără printre firmele care pot dicta prețul pe piața bunurilor, pe segmentul de piață pe care își desfășoară activitatea în cadrul pieței mondiale sau a subsegmentelor acesteia.

Mai mult, una din preocupările tuturor guvernelor de după 1989 a constituit-o spargerea firmelor mari în unități componente, secții ale fabricilor și combinatelor devenind peste noapte unități de sine stătătoare, în scopul de a le face profitabile. Ele s-au izbit însă de aceeași lipsă de experiență în administrare ca atunci când erau părți componente ale firmelor mari, și au pierdut, într-o oarecare măsură și fragilul avantaj conferit de producția la scară.

7) Lipsa de flexibilitate definită prin reacția scăzută de adaptare a economiei naționale la forțele schimbării, induse din exterior sau din interiorul sistemului respectiv. Economia românească nu este una flexibilă nici analizată prin prisma flexibilității receptive (definită prin modul în care agenții economici reacționează la diferiții stimuli economici) nici prin cea a flexibilității inovative (definită prin capacitatea de răspuns la schimbările inițiate de spiritul antreprenorial)¹.

8) În perioada de după 1989, România s-a confruntat cu niveluri ridicate ale ratei inflației, care pot fi într-o oarecare măsură ținute sub control printr-o combinație de politici monetare și fiscale restrictive. Aceasta însă limitează capacitatea guvernului de a stimula cererea utilizând drept instrumente cheltuielile guvernamentale sau rata dobânzii și obligă la creșterea exporturilor și limitarea importurilor în vederea atingerii unui anumit grad de creștere economică. Exporturile necompetitive, provenind din actualele structuri ale producției, vor trebui înlocuite cu altele, care vor trebui să fie rezultatul unor structuri nou create, sau a vechilor structuri renovate, ceea ce va conduce la creșterea costurilor sociale și materiale, adăugându-se celor înregistrate în mod normal în cadrul

---

¹ R. KEOHANE, J NYE, *Power and Interdependence, World Politics in Transition*, Boston, Little Brown, 1977, pag. 12-13.

unui proces de tranziție de la un mod de producție la altul.

9) Orice transformare de profunzime a societății scoate la lumină, înainte de toate, punctele vulnerabile ale acesteia. Evoluția evenimentelor economice, politice și sociale interne după 1989 a scos la iveală faptul că, pe fondul unui vid legislativ și a fragilității instituționale se pot dezvolta procese proprii economiei subterane, pe fondul corupției și al birocrăției înregistrate, ca peste tot în lume în asemenea situații. Aceasta constituie o frână serioasă în formarea unui mediu economic și politic stabil care să permită îndeplinirea criteriilor de aderare la Uniunea Europeană.

10) Una din cele mai puternice frâne în calea integrării economice a României în Uniunea Europeană o constituie situația agriculturii: Fragmentarea celor 8 milioane de hectare de terenuri arabile în aproximativ 30 milioane de parcele de pământ, în condițiile în care peste tot în lume dimensiunile exploatațiilor agricole au o tendință de creștere² face imposibilă munca cu utilaje moderne. Din această cauză, recoltele la hectar sunt mult sub cele din țările dezvoltate, România pierzând anual între trei și cinci milioane tone/ha.

Tabel nr. 14

**SITUAȚIA IMPORTURILOR ȘI A EXPORTURILOR ROMÂNEȘTI DE PRODUSE
AGRICOLE ÎN PERIOADA 1990-1993
-miliarde ECU-**

Anul	Importuri	Exporturi	Soldul balanței comerciale
1990	300	41	- 259
1991	243	76	- 167
1992	324	78	- 246
1993	296	72	- 224

Sursa: Comisia Europeană, Situația agricolă și perspective în țările central și est europene, Raport-rezumat, Bruxelles 1995, citat în Tribuna Economică nr. 42/21 oct. 1998, pag. 23

Soluțiile ar fi legate de formarea unor ferme de dimensiuni mari, comparabile cu cele din țările Uniunii Europene, punerea în aplicare a Legii fondului funciar și dotarea agriculturii românești cu utilaje performante.

²Spre exemplu, în UE dimensiunea medie a unei ferme a crescut de la 15 ha în 1950 la 50 ha în 1995.

În aceste condiții, dezvoltarea pieței tranzacțiilor cu titluri de proprietate asupra pământului ar putea determina o concentrare a terenurilor în ferme de mari dimensiuni, permițând exploatarea lor la capacitate.

În același timp, printr-o corectă interpretare a prevederilor Organizației Mondiale a Comerțului, statul român ar trebui să intervină în subvenționarea producătorilor agricoli (așa cum guvernele din țările comunitare și cele din celelate țări central și est europene candidate au subvenționat de-a lungul timpului agricultura și continuă să o facă și în prezent) cel puțin până la aducerea ei la nivelul de performanță cerut integrării în Uniunea Europeană. Protejarea agriculturii românești ar trebui să devină una din prioritățile dezvoltării economiei românești, în condițiile în care, începând cu 1990, România a devenit un importator net de produse agricole dinspre Uniune, contribuind prin aceasta la creșterea substanțială a deficitului soldului balanței comerciale.

Tabelul nr. 15

PRINCIPALII INDICATORI CU PRIVIRE LA POPULAȚIA, FORȚA DE MUNCĂ ȘI SUPRAFAȚA AGRICOLĂ ÎN UNELE ȚĂRI CENTRAL ȘI EST EUROPENE

Specificație	Produsul intern brut		Populația (milioane)	Ponderea forței de muncă în agricultură din totalul forței de muncă (%)	Suprafața agricolă (milioane hectare)
	Miliarde ECU	În agricultură (%)			
Cehia	26.7	3.3	10.3	5.6	4.3
Ungaria	32.5	6.4	10.3	10.1	6.1
Polonia	73.4	6.3	38.5	25.6	18.6
Slovacia	8.7	5.8	5.3	8.4	2.4
Slovenia	9.8	4.9	1.9	10.7	0.9
Bulgaria	9.4	10.0	8.5	21.2	6.2
România	21.8	20.2	22.7	35.2	14.7
Total UE	5905.1	7.8	369.7	5.7	138.1

Sursa: Comisia Europeană, Situația agricolă și perspective în țările central și est europene, Raport-rezumat, Bruxelles 1995, pag. 5

În aceste condiții, Uniunea Europeană nu este dispusă să preia asupra sa costurile redresării agriculturii românești, în condițiile în care în cadrul UE se urmărește reducerea cheltuielilor afectate agriculturii prin bugetul comunitar.

În plus, ca urmare a negocierilor GATT din cadrul Rundei Uruguay s-au fixat plafoane pentru exportatorii de produse agricole beneficiare de subvenții și pentru suma globală de subvenții. Prin intrarea noilor membri (dintre care România și Polonia se consideră a fi cei care pot ridica probleme datorită suprafețelor agricole mari), Uniunea Europeană ar trebui să renegocieze aceste plafoane în cadrul O.M.C.-ului, ceea ce implică noi costuri suportate de la bugetul comunitar.

11) Un factor limitativ important în calea integrării economice a României în Uniunea Europeană îl constituie creșterea datoriei externe pe termen lung și mediu, ceea ce înseamnă îngrădirea accesului la credite pe piețele publice și private de capital. Dacă la începutul anilor '90 datoria externă a României era nesemnificativă, în 1998, a atins valoarea de 8,324 miliarde \$ și se adresa în proporție de 40% instituțiilor și organizațiilor internaționale.

La factorii limitativi enumerați anterior se adaugă lipsa de eficiență în funcționarea pieței, în sensul incapacității ei de a permite asimilarea rapidă a unor măsuri de politică economică, lipsa capacităților tehnologice care sunt necesare pentru a face față concurenței acerbe de pe piața mondială și insuficienta dezvoltare a infrastructurii: căile de transport sunt slab dezvoltate; între România și celelalte țări central și est europene existând mari decalaje: gradul de electrificare reprezintă între 1/3 și 2/3 față de celelalte țări din zonă; gradul de modernizare a drumurilor - în 1994 ponderea drumurilor modernizate a fost de 23,7%. față de media de 89% în Uniunea Europeană.

Căile de transmitere a informațiilor sunt mult rămase în urmă: nr. de linii telefonice sunt de 13,9 linii/100 locuitori în România, comparativ cu 44 linii/100 locuitori în Irlanda, Grecia, Spania și Portugalia; un număr mic de centrale digitale;

Din categoria factorilor externi limitativi ai integrării României în Uniunea Europeană, menționăm:

1). Țările membre ale Uniunii Europene se confruntă, fiecare în parte cu o serie de probleme specifice (Germania cu problemele reunificării estului cu vestul, Franța cu șomajul de masă de lungă durată, Italia - cu o criză economică-socială și politică

profundă, Marea Britanie cu o recesiune prelungită, Grecia, Spania și Portugalia cu incapacitatea de a se încadra în ritmul cerut de Piața Internă Unică) și toate în ansamblu cu marile provocări ale sfârșitului de mileniu: creșterea competiției în cadrul triadei; dezvoltarea fără precedent a crimei organizate, traficului de droguri, corupției și delațiunii.

În această situație rezolvarea problemelor interne ale fiecărui stat membru și a Uniunii în ansamblu reprezintă o prioritate, iar integrarea țărilor din centrul și estul Europei, care ar putea să adauge noi probleme sau să le augmenteze pe cele deja existente trece pe un plan secund. La aceasta se adaugă și faptul că, în ultimele decenii, datorită zonelor de conflict din Orient și emigrației dinspre nordul Africii și dinspre Turcia ca urmare a persecuțiilor religioase o bună parte din eforturile Uniunii Europene, materializate în fonduri comunitare au fost îndreptate spre apărarea aliniamentului sudic al acesteia, spre zonele de frontieră ale Franței, Spaniei și Portugaliei;

2). Creșterea protecționismului și a naționalismului economic în special în cadrul zonelor în care există legături neartificiale- Japonia și Coreea de Sud, Statele Unite ale Americii, unde integrarea s-a realizat de la sine, în mod natural ca urmare a creșterii schimburilor comerciale a condus penetrarea cu dificultate pe aceste piețe, chiar și pentru economiile dezvoltate.

O dată cu formarea Pieței Interne Unice, a apărut “naționalismul de tip european”, care îi determină pe consumatorii comunitari să prefere produsele fabricate în Uniune în scopul protejării industriilor dezvoltate în spațiul comunitar. Aceasta atrage după sine creșterea gradului de dificultate în desfacerea produselor românești, și nu numai, pe piața Uniunii Europene.

3). Acordurile de Asociere prevăd, în mod expres, faptul că Uniunea Europeană nu poate accepta drept membru un stat ale cărui relații cu vecinii sunt tensionate sau instabile. Pentru a înlătura suspiciunile cu privire la neîndeplinirea acestui criteriu, România a încheiat o serie de tratate, de complexitate diferită, cu statele vecine, acceptând, în unele cazuri, o serie de compromisuri de natură politică, care, în timp, pot genera apariția de noi tensiuni și conflicte în zonă.

4). Intrarea în Uniunea Europeană ca membru cu drepturi depline impune alinierea indicatorilor macroeconomici ai României cu cei ai țărilor deja membre aflate

pe calea înfăptuirii integrării monetare. O analiză comparativă între valorile acestor indicatori pentru România și Uniunea Europeană scoate în evidență existența unor discrepanțe majore în valoarea acestora.

În conformitate cu criteriile de convergență stabilite la Maastricht cu privire la trecerea la moneda unică, rata inflației nu trebuie să depășească cu 1,5 puncte procentuale media celor mai performante trei state membre. Din punct de vedere tehnic, aceasta înseamnă că sporirea masei monetare nu trebuie să depășească 15-20% pe an, în condițiile unei creșteri reale de 4,5% -6% pe an și a unei reduceri marginale a vitezei de rotație a banilor.³

Cel de-al doilea criteriu se referă la deficitul bugetar, care nu trebuie să depășească 3% din PIB. În România, media deficitelor bugetare a fost de 6 % din PIB în 1993; 5,6% din PIB în 1994, în timp ce deficitul bugetar al celei mai puțin performante economii comunitare (Grecia) a fost de 13,3% în 1993 și 14,1 % în 1994.

Criteriul al treilea, care vizează politica fiscală, prevede ca datoria publică să nu fie mai mare de 60 % din PIB, iar cel de-al patrulea cere ca moneda națională să se mențină în marjele de fluctuații permise din cadrul SME-ului și trebuie să nu fi fost devaluată în precedenții doi ani.

Reducerea inflației trebuie corelată cu cel de-al cincilea criteriu de convergență, respectiv ratele dobânzilor pe termen lung. Aceasta nu trebuie să o depășească cu mai mult de două puncte procentuale pe cea a celor mai performante trei state membre. Valorile acestui indicator înregistrate în Grecia în 1993 și 1994 de 23,4% pe an respectiv 20,8% pe an par să reprezinte limite acceptabile pentru intrarea în Uniune.

---

³ MUGUR ISĂRESCU, *Reforma sistemului financiar în România și integrarea europeană*, în vol. Sistemul bancar în România, evoluții recente și perspective, Banca Națională a României, 1996, pag. 25

Tabel nr. 16

ÎNDEPLINIREA INDICATORILOR DE CONVERGENȚĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ LA 21 DECEMBRIE 1997

Țara	Inflația	Rata dob.pe termen	Deficitul bugetar	Datoria publică
Franța	1.6 %	5.6%	-3.0%	57.9%
Olanda	2.4%	6.0%	-2.3%	76.2%
Luxemburg	1.7%	6.5%	-1.1%	6.5%
Danemarca	2.3%	7.4%	-0.3%	67.2%
Irlanda	2.0%	6.3%	-1.0%	68.3%
Germania	1,9%	5.5%	-3.0%	61.8%
Spania	2.4%	7.8%	-3.0%	68.1%
Portugalia	2.5%	10.6%	-3.0%	64.1%
Belgia	1.9%	6.5%	-2.7%	126.7%
Austria	2.1%	6.5%	-3.0%	68.8%
Suedia	1.6%	7.7%	-2.6%	76.5%
Finlanda	0.9%	7.7%	-1.9%	59.2%
Marea Britanie	2.3%	6.4%	-2.9%	54.7%
Italia	2.6%	8.8%	-3.2%	122.4%
Grecia	6.0%	21.2%	-4.9%	108.3%

Sursa: Comisia Europeană, citată în International Monetary Fund, World Economic Outlook, 1998, pag.6

Pe lângă cele cinci criterii explicite vizând convergența, menționate în Tratatul de la Maastricht, există și două criterii implicite: stabilitatea cursului de schimb și independența de facto a băncii centrale.

Cursul de schimb s-a caracterizat printr-o volatilitate crescută, datorată în primul rând factorului risc prezent în economie și pe care agenții economici l-au luat în calcul în anticipările lor, creșterii lente a rezervelor valutare ale băncii centrale și nu în ultimă instanță deficitelor de cont curent.

Tabelul nr.17

PRINCIPALII INDICATORI CARE FAC OBIECTUL CRITERIILOR DE
CONVERGENȚĂ, CALCULAȚI PENTRU ECONOMIA ROMÂNEASCĂ ÎN
INTERVALUL 1992-1997

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Rata anuală a inflației	210.9	256.1	136.7	32.3	38.8	51.4
Rata medie lunară a inflației	9.6	12.1	4.1	2.1	3.8	8.0
Indicele prețurilor de consum	838.7	2986.6	7069.3	9352.7	12981. 6	33077
Datoria externă (mil \$)	2479	3357	4596.8	5482.1	7208.9	8391.8
Deficitul bugetar	-4.4	-2.6	-4.2	-4.1	-4.9	-3.6
Cursul leului- schimbare. Procentuală anuală	1373.0	3389	7379	9065	13743	31957
Rata medie anuală a dobânzii	49.6	58.9	91.4	46.6	55.8	63.7
Rata reală a dobânzii la creditele societăților bancare	-4.5	-6.2	+4.5	+3.0	+1.9	-1.7

Sursa: Buletinul trimestrial al BNR nr. 1/1998, nr. 25, citat în Tribuna economică nr. nr. 41/1998, pag. 67; nr. 42/1998, pag. 64-65 și 44/1998, pag. 63

Respectarea criteriilor de convergență nu reprezintă o condiție a aderării României la Uniunea Europeană, dar apropierea de atingerea performanțelor cerute acestea ar însemna o confirmare a faptului că economia românească se află pe cale de a depăși diferențele importante ce există între ea și țările dezvoltate.

5) Reconsiderarea poziției statelor Uniunii Europene cu privire la prioritățile acesteia. O dată cu venirea la putere a partidelor de centru-stânga în majoritatea țărilor Uniunii (Germania, Franța, Italia, Marea Britanie), prioritatea nr. 1 devine asigurarea unui grad de ocupare cât mai ridicat în cadrul Uniunii. Aceasta presupune utilizarea bugetului unional pentru investiții în interior, în scopul de a da de lucru persoanelor comunitare, și eventual orientarea spre exterior acolo unde este cazul prin investiții străine directe. Creșterea numărului de locuri de muncă în Uniune va conduce implicit la creșterea ofertei, deci va fi nevoie de lărgirea pieței de desfacere. Ca atare, realitățile Uniunii cu țările din centrul și estul Europei vor înregistra o nouă etapă: aceea prin care țările estice urmează să devină piețe de desfacere pentru produsele Uniunii. Pentru aceasta, însă, va fi nevoie de o putere de cumpărare sensibil egală cu cea a Uniunii, și ca atare, în plan politic ajutorul va consta în măsuri menite a crește puterea de cumpărare a

economiilor estice pe baza restructurării în interior. Concomitent, Germania și-a manifestat indisponibilitatea de a continua să finanțeze Bugetul comunitar în proporția în care a făcut-o până acum.

6). Deturnarea aproape completă a fluxurilor dinspre URSS, care a fost și a rămas o putere militară și un partener tradițional poate avea repercursiuni negative. Nu se știe exact care sunt noile sfere de influență, dar se pare, după refuzul de la Madrid și cel de la Bruxelles din 1997 că sferile au fost refăcute și că România a căzut din nou în partea estică.

În această situație, din considerente legate de refacerea sferelor de influență, România întâmpină dificultăți legate de accesul în Uniune, dificultăți care adăugate celor interne pot conduce, în ultimă instanță la rămânerea în afara acesteia.